

Српско археолошко друштво

Градски музеј Сомбор

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО

XLVI СКУПШТИНА И ГОДИШЊИ СКУП

Сомбор, 25-27. мај 2023. године

Програм, извештаји и апстракти

140 ГОДИНА

СРПСКОГ АРХЕОЛОШКОГ ДРУШТВА

Сомбор 2023

Организациони одбор скупа

Антонио Ратковић, градоначелник Града Сомбора

Давид Фирањ, директор Градског музеја Сомбор

Анђелка Путица, Градски музеј Сомбор

Викторија Узелац, Градски музеј Сомбор

др Огњен Младеновић, секретар Српског археолошког друштва

др Војислав Филиповић, потпредседник Српског археолошког друштва

др Адам Н. Црнобрња, председник Српског археолошког друштва

Научни одбор скупа

проф. др Душан Михаиловић, Филозофски факултет, Београд

prof. dr Martina Blečić Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

prof. dr Boris Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

dr Daria Ložnjak Dizdar, Institut za arheologiju, Zagreb

dr Marko Dizdar, Institut za arheologiju, Zagreb

др Драган Милановић, Археолошки институт, Београд

др Надежда Гавриловић Витас, Археолошки институт, Београд

Марин Бугар, Народни музеј, Крушевац

др Драгана Вуловић, Археолошки институт, Београд

др Видан Димић, Археолошки институт, Београд

мр Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе Ниш

др Војислав Филиповић, Археолошки институт, Београд

др Адам Н. Црнобрња, Народни музеј Србије

Приредили: Адам Црнобрња и Војислав Филиповић

Издавач: Српско археолошко друштво, Београд и Градски музеј Сомбор

За издавача: Адам Црнобрња и Давид Фирањ

Штампа: Colorgrafx, Beograd

Тираж: 150

Бесплатан примерак

ISBN 978-86-80094-22-9

Република Србија

XVLI скупштина и годишњи скуп Српског археолошког друштва и штампање ове публикације финансирани су средствима Министарства културе и Министарства, технолошког развоја и иновација Републике Србије

САДРЖАЈ

Програм XLVI годишњег скупа.....	5
Извештај о раду Управног одбора САД.....	15
Извештај о финансијском пословању САД.....	24
Извештаји о раду секција САД.....	26
Одбрањени радови на катедри за археологију.....	36
Записник са XLIV скупштине САД.....	39
Апстракти.....	45

ПОЗДРАВНА РЕЧ

Ове године се навршава 140 година од када је, давне 1883. године основано Српско археолошко друштво. Иако ту годишњицу не обележавамо организовањем посебних прослава већ радно, сматрамо да ју је вредно поменути. У протеклој деценији Друштво је консолидовало свој рад, увећало чланство и, чини се, упловило у период стабилног рада. Са друге стране, време у коме живимо и радимо пред нашу струку последњих година поставља све учесталије и комплексније изазове. Пред нама, свим члановима Друштва, је задатак да се са тим изазовима успешно изборимо, у нади да ће већ до следећег јубилеја многи од њих бити превазиђени. Надам се да ћемо и у наредном периоду сви заједно наставити ка заједничком оснаживање не само Српског археолошког друштва, већ и археологије као струке.

Користим прилику да се на организацији LXVI годишњег скупа Српског археолошког друштва захвалимо нашим домаћинима из Градског музеја Сомбор, институције која ове године такође обележава 140 година рада, као и Министарству културе Републике Србије које је финансијски подржало одржавање скупа.

Адам Н. Црнобрња
Председник Српског археолошког друштва

ЧЕТВРТАК, 25. МАЈ 2023.

од 10h Пријављивање учесника, преузимање идентификационих картица и штампаног материјала. **ГРАДСКИ МУЗЕЈ СОМБОР**, Трг Републике 4, Галерија савремене уметности, уплата обавезне котизације од 2.500 дин за учеснике који нису чланови САД, 2.500 дин за заједничку вечеру.

13h **Свечано отварање скупа - Свечана сала, зграда Жупаније, Трг Цара Уроша 1**

Антонио Ратковић, градоначелник Града Сомбора

Давид Фирањ, директор Градског музеја Сомбор

Адам Црнобрња, Председник Српског археолошког друштва

Пленарна излагања:

Викторија Узелац, Анђелка Путица, 140 ГОДИНА ГРАДСКОГ МУЗЕЈА СОМБОР

Ивана Живаљевић, Кристина Пенезић, МИЛЕНИЈУМИ ЖИВОТА НА ЛОКАЛИТЕТУ МАГАРЕЋИ МЛИН

14h **Коктел и кетеринг, Двориште Градског музеја Сомбор**

15h **Рад по секцијама и сесијама**

Секција за средњовековну археологију

Секција за класичну археологију

Секција за археометрију, археотехнологију, геoarхеологију и експерименталну археологију

СЕКЦИЈА ЗА СРЕДЊОВЕКОВНУ АРХЕОЛОГИЈУ

(секција, М. Бугар)

15h - Културни центар Лаза Костић, Венац Радомира Путника 2

Милан Продановић, ПРЕГЛЕД МАТЕРИЈАЛНИХ ОСТАКА СЛОВЕНА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРЧКЕ

Милица Радишић, НОВАЦ КАО ГРОБНИ ПРИЛОГ У НЕКРОПОЛАМА АРПАДОВСКОГ ПЕРИОДА У ВОЈВОДИНИ – НАДРЕГИОНАЛНА ПЕРСПЕКТИВА

Филип Стефановић, Бранислав Стојановић, АРХЕОЛОШКА ИСКОПАВАЊА НА ПРОСТОРУ СРЕДЊОВЕКОВНЕ ПЕТРУШКЕ ОБЛАСТИ 2022. ГОДИНЕ

Дискусија / Discussion

Andrea Rimpf, “VOLIO VIN DA ME VOLIŠ DA BUDEM CVIJET U TVOJOJ KOSI.”

Владан Видосављевић, Ирина Кајтез, Јасмина Фортић, ЛАТИНСКА ЦРКВА У ПОСТЕЊУ, ИСТРАЖИВАЊА 2022–23. ГОДИНЕ

Рашко Рамадански, ЖЕТОНСКА ИЗДАЊА ГРАДА НИРНБЕРГА

Дискусија / Discussion

СЕКЦИЈА ЗА КЛАСИЧНУ АРХЕОЛОГИЈУ

(секција, Н. Гавриловић Витас)

15h - Градски музеј Сомбор, Трг Републике 4, Галерија савремене уметности

Софија Петковић, ВРЕЛО-ШАРКАМЕН, АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА ЗАПАДНЕ КАПИЈЕ И ЗАПАДНОГ БЕДЕМА ЦАРСКЕ РЕЗИДЕНЦИЈЕ

Бојана Племић, Озрен Домитер, НЕКА РАЗМАТРАЊА О ПРЕДСТАВИ СОЛА НА ОЛОВНИМ ПЛОЧИЦАМА КУЛТА ПОДУНАВСКИХ КОЊАНИКА

Марија Јовић, Бојана Илијић, АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА,
ПРЕЗЕНТАЦИЈА И ПРОМОЦИЈА РИМСКОГ УТВРЂЕЊА И
ГРАДА ТИМАСУМ MINUS ОД 2019. ДО 2022. ГОДИНЕ

Надежда Гавриловић Витас, Ивана Поповић, МЕРМЕРНА СТА-
ТУА ХЕРКУЛА СА ТЕРИТОРИЈЕ БАСИЈАНА (BASSIANAE)

Бебина Миловановић, Ивана Косановић, Бојан Поповић, СИС-
ТЕМАТСКА ИСТРАЖИВАЊА РИМСКОГ УТВРЂЕЊА ГЕРУ-
ЛАТА У СЕЛУ МИРОЧ ТОКОМ 2022. ГОДИНЕ

Дискусија / Discussion

Владимир П. Петровић, Гордан Јањић, ДУНАВСКИ ЛИМЕС У
ГОРЊОЈ МЕЗИЈИ: ЛОКАЛИТЕТ ЋЕТАЋЕ-РАДУЈЕВАЦ, НА
УШЋУ ТИМОКА У ДУНАВ

Љубиша Васиљевић, АНТИЧКИ ТОПОНИМИ ПОВЕЗАНИ СА
ЛЕКОВИТИМ ИЗВОРИМА У СРБИЈИ

Милка Ђукић, ЖРТВЕНИК ИЗ БОСАНСКОГ ГРАХОВЦА, СЛУ-
ЧАЈНИ НАЛАЗ И ЊЕГОВА КОНЗЕРВАЦИЈА

Душан Којић, АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА НА ЛОКАЛИ-
ТЕТУ МАНАСТИРИШТЕ У КИЈЕВЦИМА У 2022. ГОДИНИ

Дискусија / Discussion

СЕКЦИЈА ЗА АРХЕОМЕТРИЈУ, АРХЕОТЕХНОЛОГИЈУ, ГЕОАРХЕОЛОГИЈУ И ЕКСПЕРИМЕНТАЛНУ АРХЕОЛОГИЈУ

(секција, В. Димић)

15h - Сала Градске куће, Трг светог тројства 1

Селена Витезовић, НЕОЛИТСКА КОШТАНА ИНДУСТРИЈА
СА ЛОКАЛИТЕТА КЛЕНАК – АЦИНЕ ЋИВЕ:
ПРЕЛИМИНАРНИ РЕЗУЛТАТИ

**СЕСИЈА: „LIVING TWICE“ – SEKUNDARNA UPOTREBA
PREDMETA I PROSTORA U ARHEOLOŠKOM ZAPISU**

(сесија, В. Димић и Ј. Вуковић)

15h - Сала Градске куће, Трг светог тројства 1

Vidan Dimić, Dragana Antonović, VIŠESTRUKЕ BIOGRAFIJE
GLAČANOG I ABRAZIVNOG KAMENOG ORUĐA U KASNOM
NEOLITU SRBIJE

Dragana Rajković, KAMENI NALAZI U GROBOVIMA
LENĐELСKE POPULACIJE NA LOKALITETU KOTLINA-SZU-
ZAI HEGY, HRVATSKA

Марија Свилар, СЕКУНДАРНА УПОТРЕБА ГРНЧАРИЈЕ У
КАСНОНЕОЛИТСКИМ ОБЈЕКТИМА НА ПРОСТОРУ ЦЕН-
ТРАЛНОГ БАЛКАНА

Дискусија / Discussion

Ina Miloglav, ŽIVOTNI CIKLUS VUČEDOLSKIH POSUDA: PO-
PRAVCI I SEKUNDARNA UPOTREBA

Драгана Антоновић, МЕТАЛ ЗА СВА ВРЕМЕНА: ДУГИ
ЖИВОТ ПРАИСТОРИЈСКОГ БАКАРНОГ ОРУЂА

Emilija Nikolić, GRAĐEVINSKI MATERIJAL U CIRKULARNOJ
EKONOMIJI ISTORIJSKOG PREDELA VIMINACIJUMA

Дискусија / Discussion

18h **Инфо панел „Година археологије 2025“, двориште
Градског музеја Сомбор**

19h **Отварање изложбе: Круг живота и смрти. Анализе
другачијих перспектива, сала за тематске изложбе,
Градски музеј Сомбор**

ПЕТАК 26. МАЈ 2023.

9–12h Рад по секцијама и сесијама

- Секција за праисторијску археологију
- Секција за заштиту археолошког наслеђа
- Секција за биоархеологију

13h **Одржавање XLVI редовне/изборне Скупштине САД
(Градски музеј Сомбор)**

14h ***Коктел и кетеринг, Двориште Градског музеја Сомбор***

15.30h **Наставак рада по секцијама и сесијама**

20h **Заједничка вечера, Етно ресторан “Фијакер”, Парк
Хероја**

СЕКЦИЈА ЗА ПРАИСТОРИЈСКУ АРХЕОЛОГИЈУ (секција, Д. Милановић)

9h - Градски музеј Сомбор, Трг Републике 4, Галерија савремене
уметности

Јована Јанковић, АКТИВНОСТ ЉУДИ И КРУПНИХ МЕСОЖ-
ДЕРА ТОКОМ РАНОГ ГОРЊЕГ ПАЛЕОЛИТА НА ПРОСТОРУ
ЦЕНТРАЛНОГ БАЛКАНА: ПЕЋИНЕ БУКОВАЦ И ОРЛОВАЧА

Ivana Živaljević, Kristina Penezić, Anđelka Putica, Jugoslav Pendić,
Viktorija Uzelac, Tamara Blagojević, Giulia Zampirolo, Jelena Jova-
nović, Mikkel Winther Pedersen, Sofija Stefanović, MILENIJUMI
MAGAREĆEG MLINA: OD ZABORAVA DO NOVIH REZULTA-
TA SAVREMENIH MULTIDISCIPLINARNIH ISTRAŽIVANJA

Ана Смуk, Манс Схеперс, Марко Мадела, Луси Кубиак-Мартенс,
Елена Фамилето, Ким Кохен, Ханс Хаусман, ПРОНАЋИ ПОГОД-
НО ТЛЕ: ИСТРАЖИВАЊЕ НАСТАНКА ПОЉОПРИВРЕДЕ У

ХОЛАНДСКИМ НИЗИЈАМА КРОЗ (РАЗ)ОТКРИВАЊЕ ПОТОПЉЕНИХ РЕЧНИХ СИСТЕМА

Драган Милановић, ИНОВАЦИЈЕ У ПРОЦЕСУ ТКАЊА И ПРОМЕНЕ У ПРИВРЕДИ И ДРУШТВУ ЗАЈЕДНИЦА 5. МИЛЕНИЈУМА ПРЕ Н. Е. НА ЦЕНТРАЛНОМ БАЛКАНУ И СУСЕДНИМ РЕГИЈАМА

Дискусија / Discussion

Ружица Савић, УЛОГА РОВОВА НА КАСНОНЕОЛИТСКОМ ЛОКАЛИТЕТУ ДРЕНОВАЦ КОД ПАРАЋИНА

Драган Милановић, Мирослав Кочић, Урош Николић, Маринко Антонијевић, Зорана Младеновић, ПРОСТОРНИ РАСПОРЕД И ФУНКЦИЈЕ СТРУКТУРА ИЗ КАСНОГ НЕОЛИТА НА ЛОКАЛИТЕТУ АЦИНЕ ЊИВЕ-БРАЈКОВО КОД КЛЕНКА

Dragana Stojić, Saša Živanović, Adam Crnobrnja, Miloš Spasić, COMMUNAL PROJECTS THAT CURATED SETTLEMENT HISTORIES: DITCHES AT LATE VINČA CULTURE SITE IN STUBLINE

Драган Милановић, Мирослав Кочић, Срећко Живановић, Јован Ђајић, Марија Свилар, ПРОСТОРНИ РАСПОРЕД И ФУНКЦИЈЕ СТРУКТУРА ИЗ КАСНОГ ЕНЕОЛИТА НА ЛОКАЛИТЕТУ АЦИНЕ ЊИВЕ-БРАЈКОВО КОД КЛЕНКА

Дискусија / Discussion

Александар Капуран, Марио Гаврановић, РЕЗУЛТАТИ ПРВИХ ПЕТ ГОДИНА МЕЂУНАРОДНОГ ПРОЈЕКТА „БРОНЗАНО ДОБА У СЕВЕРОИСТОЧНОЈ СРБИЈИ: МЕТАЛУРГИЈА, НАСЕЉА И НЕКРОПОЛЕ“

Јован Митровић, ХОРИЗОНТ РАНОГ БРОНЗАНОГ ДОБА НА НАЛАЗИШТУ ГРАДИНА НА РЕЦИ БОСУТ

Marija Ćuković, Jovan Koledin, GROBNI RITUAL VATINSKE KULTURE

Marina Dević, VATINSKA KULTURA U SEVEROISTOČNOJ SRBIJI

Дискусија / Discussion

Martina Blečić Kavur, Dušan Medin, WEAPONS, TOOLS AND SYMBOLS: LATE BRONZE AGE AXES FROM MONTENEGRO

Рашко Рамадански, ПОЗНОБРОНЗАНОДОПСКА ОСТАВА ИЗ ПОЉАНИЦЕ КОД БЕЧЕЈА

Милица Миладиновић, Александар Булатовић, Војислав Филиповић, МАЧ СА ПУНОЛИВЕНОМ ДРШКОМ ИЗ КОРИТА ЗАПАДНЕ МОРАВЕ

Marko Dizdar, Tomislav Hršak, Domagoj Dujmić, GROBLJE KASNOG BRONČANOG I STARIJEG ŽELJEZNOG DOBA VATINA-SREDNO

Дискусија / Discussion

Daria Ložnjak Dizdar, Aleksandar Kapuran, DJETINJSTVO U SREDNJEM PODUNAVLJU OD 11. DO 7. ST. PRE N. E.

Драган Јацановић, Војислав Филиповић, ОСТАВА СТАРИЈЕГ ГВОЗДЕНОГ ДОБА ИЗ СЕЛА СРЕДЊЕВА НА ПЕКУ

Иван Нинчић, Јован Митровић, Александар Булатовић, Огњен Младеновић, Драган Јацановић, Саша Живановић, Војислав Филиповић, ПРЕЛИМИНАРНИ РЕЗУЛТАТИ ЗАШТИТНИХ АРХЕОЛОШКИХ ИСТРАЖИВАЊА НА ТРАСИ САОБРАЋАЈНИЦЕ ПОЖАРЕВАЦ-ВЕЛИКО ГРАДИШТЕ-ГОЛУБАЦ ТОКОМ КАМПАЊА 2022. И 2023. ГОДИНЕ

Дискусија / Discussion

СЕКЦИЈА ЗА ЗАШТИТУ АРХЕОЛОШКОГ НАСЛЕЂА

(секција, А. Алексић)

9h - Културни центар Лаза Костић, Венац Радомира Путника 2

Петар Милојевић, Соња Перић, Александар Капуран, СИСТЕМАТСКА АРХЕОЛОШКА ПРОСПЕКЦИЈА ЈАГОДИНСКОГ КРАЈА: ОСНОВНЕ СМЕРНИЦЕ ПРОЈЕКТА, ПРИНЦИПИ И МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Јулијана Пешић, Смиља Јовић, Владимир Стевановић, Владимир Стојановић РЕКОГНОСЦИРАЊЕ АРХЕОЛОШКИХ ЛОКАЛИТЕТА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ЛЕБАНЕ

Владан Видосављевић, Ирина Кајтез, ЛАТИНСКА ЦРКВА У ПОСТЕЉУ, ЈОШ ЈЕДАН ПРИМЕР НЕПРЕКИДНОГ УНИШТАВАЊА БАШТИНЕ

Ненад Јончић, Неда Мирковић Марић, Драган Б. Јовановић, МОГУЋНОСТИ ПРИМЕНЕ ДРОНОВА СА ЛИДАР (LiDAR) СИСТЕМОМ У АРХЕОЛОШКОЈ ПРАКСИ

Ненад Јончић, Адам Црнобрња, Александар Алексић, ПРИМЕНА МОБИЛНЕ ЛИДАР (LiDAR) ТЕХНОЛОГИЈЕ У ЗАШТИТНОЈ АРХЕОЛОГИЈИ

Дискусија / Discussion

Јасминка Богић, Александар Алексић, ПРИМЕРИ ЗАШТИТЕ АРХЕОЛОШКОГ НАСЛЕЂА ТОКОМ ИЗГРАДЊЕ ГАСОВОДА НИШ-ДИМИТРОВГРАД 2023. ГОДИНЕ – ТЕХНИЧКИ И МЕТОДОЛОШКИ АСПЕКТИ

Јелена Анђелковић Грашар, Стефан Станчић, ЗАШТИТА АРХЕОЛОШКОГ НАСЛЕЂА И МЛАДИ – СТВАРНА И/ИЛИ ВИРТУЕЛНА РЕАЛНОСТ: COOLTOUR ПРОЈЕКАТ КАО ПРИМЕР ДИЈАЛОГА

Адам Н. Црнобрња, Александар Алексић, АРХЕОЛОШКО НАСЛЕЂЕ И ЛЕГИСЛАТИВА: ТРЕНУТНО СТАЊЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ

Адам Н. Црнобрња, СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА: МОГУЋНОСТИ И ОГРАНИЧЕЊА

Дискусија / Discussion

Александар Алексић, СТАНДАРДИЗАЦИЈА МЕТОДА АРХЕОЛОШКИХ ИСТРАЖИВАЊА

Александар Алексић, ТЕНДЕРИ ЗА АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА И АРХЕОЛОШКО ПРАЋЕЊЕ – НЕДОСТАК КОНТРОЛЕ

Александар Алексић, НОРМИРАЊЕ ТРОШКОВА РАДА АРХЕОЛОГА НА ТЕРЕНУ И ЗАШТИТА НА РАДУ У ОКВИРУ ТЕРЕНСКИХ АРХЕОЛОШКИХ ИСТРАЖИВАЊА

Александар Алексић, НАГЛО ПОВЕЋАЊЕ ОБИМА ПОСЛА НА ЗАШТИТИ АРХЕОЛОШКОГ НАСЛЕЂА ПОД УТИЦАЈЕМ ИНТЕНЗИВИРАНЕ ИЗГРАДЊЕ

Дискусија / Discussion

СЕКЦИЈА ЗА БИОАРХЕОЛОГИЈУ

(секција, Д. Вуловић)

9h - Народно позориште Сомбор, Трг Косте Трифковића 2

Ђурђа Обрадовић, ПРЕЛИМИНАРНИ РЕЗУЛТАТИ АРХЕОБОТАНИЧКЕ АНАЛИЗЕ СА ПРАИСТОРИЈСКИХ НАЛАЗИШТА ЛАЂАРИШТЕ И ДИВЉЕ ПОЉЕ

Селена Витезовић, КОСТИ ПТИЦА КАО СИРОВИНА ЗА ИЗРАДУ АРТЕФАКАТА У ПРАИСТОРИЈИ

Mario Carić, Mario Novak, MORE I KOPNO: PREHRANA I ZDRAVLJE BRONČANODOBNIH STANOVNIKA ISTRE

Јелена Марковић, Даница Грујић, Анђелка Путица, Софија Стефановић, АНТРОПОЛОШКА АНАЛИЗА СКЕЛЕТНИХ ОСТАТАКА ИНДИВИДУА ИЗ ПЕРИОДА КУЛТУРЕ ГРОБНИХ

ХУМКИ (1600–1200. Г. П. Н. Е.) САХРАЊЕНИХ НА ЛОКАЛИТЕТИМА РАСТИНА (УЛИЦА ВУКА КАРАЏИЋА) И ГАКОВО (ЛОКАЛИТЕТ ВАСИН ДО)

Марија Кречковић Гавриловић, УТИЦАЈ СТРЕСА ПРЕЖИВЉЕНОГ У ДЕТИЊСТВУ НА ПРИСУТНОСТ И УЧЕСТАЛОСТ МАРКЕРА НЕСПЕЦИФИЧНОГ СТРЕСА: НЕКРОПОЛЕ МОКРИН И ОСТОЈИЋЕВО

Дискусија / Discussion

Драгана Вуловић, ЈАГОДИН МАЛА – ПРЕЛИМИНАРНИ РЕЗУЛТАТИ ПАЛЕОДЕМОГРАФСKE АНАЛИЗЕ

Наташа Миладиновић-Радмиловић, Драгана Вуловић, Илија Микић, ПОЈАВА ЧИРА, ЊЕГОВА ЕТИОЛОГИЈА И МОГУЋНОСТ ЛЕЧЕЊА У СРЕДЊЕМ ВЕКУ

Веда Микашиновић, Ксенија Ђукић, ВЕЛИКА БОЛЕСТ, МАЛО ОБОЉЕЊЕ: ПАЛЕОЕПИДЕМИОЛОШКА СТУДИЈА КОШТАНИХ ИНДИКАТОРА АНЕМИЈСКОГ СТРЕСА

Немања Марковић, ПАЛЕОПАРАЗИТОЛОГИЈА: УВОД У ПРОУЧАВАЊЕ ПАРАЗИТСКИХ ИНФЕКЦИЈА КОД ЉУДИ И ЖИВОТИЊА У ПРОШЛОСТИ

Дискусија / Discussion

СУБОТА 27. МАЈ 2023.

9h **Екскурзија, Музеј Батинске битке, полазак организованим превозом испред ГМС, освежење на чарди „Пикец“**

АПСТРАКТИ

теменом делу, што је оставило јасне трагове такве накнадне употребе. Једна алатка је у савременом добу била преправљена у шпицасту пробојац од стране налазача који ју је, након набавке бољег алата, предао музеју. Претпоставља се, оправдано, да је највећи број оштећеног бакарног оруђа још током праисторије претопљен у нове предмете тако да овај број секундарно употребљених артефаката вероватно представља мали део алата који је био употребљив и који указује на дуги живот и максималну искоришћеност. Савремене интервенције на некима од њих показују да се праисторијски бакарни алат до недавно преправљао и користио у сеоским домаћинствима. Данас, са развијеном праксом рециклаже метала прети опасност од интезивнијег уништавања археолошких предмета претапањем.

Emilija Nikolić, Arheološki institut, Beograd

ГРАЂЕВИНСКИ МАТЕРИЈАЛ У ЦИРКУЛАРНОЈ ЕКОНОМИЈИ ИСТОРИЈСКОГ ПРЕДЕЛА ВИМИНАЦИЈУМА

Predeo Viminacijuma истраживачима археологије пружа неizmerno bogatstvo материјалних и нематеријалних трагова. Од ушћа Мораве у Дунав до Рама и ушћа Нере у велику реку, а уз Костолачко ostrvo, пружа се историјски predeo у чијем средишту је простор античког Viminacijuma. Ravničarski и blago brdoviti predeo уз велико речно ostrvo, односно rukavac Dunava који их разdvaja, био је дом различитим народима и сведок događaja značajnih за читаву данашњу Evropu. У njemu се налазе простори eksploatacije sirovina; историјска и savremena naselja; manastiri и utvrđenja; industriјске zone; poljoprivredna polja; и poneka oaza prirode. Njihove međusobne veze се могу пронаћи кроз događaje и narode, toponime и pojedince, али и кроз nešto што не posmatramo uvek као značajnog сведока историје – грађевински материјал.

Rimljani су стари материјал из рушевина sakupljali, sortirali и ponovo koristili, али и prodavali за грађевинске потребе. Jezgra zidova су се sastojala од kamena, а често и raznih odlomaka već korišćenog keramičkog и kamenog материјала, međusobno povezanih krečnim malterom. Stari kamen за zidanje или oblaganje - krečnjak, mermer, bigar или travertin, mogao је да završi у krečnoј peći, а са njim би kasnije често pomešali istucanu staru opeku, crep или keramičke posude, и уз pesak, šljunak или drobljeni kamen dobili malter. Кроз eksploataciju и ugradnju sirovina, njihovo kombinovanje у грађевинске материјале, prvu primenu материјала и kasniju ponovnu upotrebu, preradu,

prenamenu ili reciklažu, pratimo rimsku opeku, ramski škriljac i specifičan prirodno ispečeni sediment u predelu Viminacijuma tokom vekova.

Pre industrijskog doba, ponovna upotreba i reciklaža građevinskog materijala su bile svakodnevica svih ljudi. Ljudima u prošlosti su procesi, odnosno ciljevi kojima danas težimo, i koje nazivamo održivost i cirkularna ekonomija, bili bliži nego što možemo i da zamislimo. Ove istorijske aktivnosti danas nisu uvek i lako vidljive, posebno u slučaju predela Viminacijuma izmenjenog tokom više od 150 godina eksploatacije uglja, ali kroz saradnju više naučnih disciplina, postaju nam ne samo uočljivije, već razumljivije, pružajući nam saznanja o svakodnevnom životu onih koji su sirovine eksploitalisali, materijale stvarali, obrađivali, ugrađivali ili nakon razgradnje neke strukture, ponovo upotrebljavali, u svom izvornom ili izmenjenom obliku.

*Istraživanje sprovedeno uz podršku Fonda za nauku Republike Srbije, PROMIS, #6067004, MoDeCo2000.

СЕКЦИЈА ЗА ПРАИСТОРИЈСКУ АРХЕОЛОГИЈУ **(секција, Д. Милановић)**

Јована Јанковић, Лабораторија за биоархеологију, Одељење за археологију, Филозофски факултет, Универзитет у Београду

АКТИВНОСТ ЉУДИ И КРУПНИХ МЕСОЖДЕРА ТОКОМ РАНОГ ГОРЊЕГ ПАЛЕОЛИТА НА ПРОСТОРУ ЦЕНТРАЛНОГ БАЛКАНА: ПЕЋИНЕ БУКОВАЦ И ОРЛОВАЧА

Истраживања раног горњег палеолита на простору централног Балкана последњих година пружила су значајне податке о демографским променама и променама у материјалној култури током овог периода. Релативно скоро откривене пећине Буковац и Орловача налазе се у долини реке Ресаве, у источној Србији. У пећини Буковац откривени су остаци из горњег палеолита, док су у Орловачи откривени остаци из средњег и горњег палеолита. Фокус истраживања су остаци сисара из орињасијенских слојева оба налазишта. На оба налазишта заступљен је већи број различитих животињских врста, биљоједа и месождера. У орињасијенском слоју пећине Буковац најзаступљенија врста је алпски козорог, а у пећини Орловачи је то пећински медвед. Тафономском анализом утврђено је

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

902/904(497.11)(048)
902/904:005.745(497.11)"2023"(083.97)
902/904:061.2(497.11)"2023"

СРПСКО археолошко друштво (Београд). Скупштина (46 ; 2023 ; Сомбор)
Програм, извештаји и апстракти / Српско археолошко друштво, XLVI
Скупштина и Годишњи скуп Сомбор, 25-27. мај 2023. године ; [приредили Адам
Црнобрња и Војислав Филиповић]. - Београд : Српско археолошко друштво ;
Сомбор : Градски музеј Сомбор, 2023 (Beograd : Colorgrafx). - 105 стр. ; 21 cm

Текст на срп. и енгл. језику. - Текст ћир. и лат. - На насл. стр.: 140 година
Српског археолошког друштва. - Тираж 150.

ISBN 978-86-80094-22-9 (САД)

1. Српско археолошко друштво (Београд). Годишњи скуп (46 ; 2023 ; Сомбор)
а) Српско археолошко друштво (Београд). Годишњи скуп (46 ; 2023 ; Сомбор)
-- Програми б) Археолошка истраживања -- Србија -- Апстракти

COBISS.SR-ID 115955465